

دانشمندان غربی از امام صادق (ع) به عنوان مغز متفکر جهان شیعه یاد می‌کنند

دکتر محمد دشتی، عضو هیئت علمی موسسه امام خمینی (ره) درباره شاگردانی...

دکتر محمد دشتی، عضو هیئت علمی موسسه امام خمینی (ره) درباره شاگردانی که در مکتب امام جعفر صادق (ع) رشد پیدا کرده بودند، گفت: "جابر بن حیان" از اهالی خراسان یکی از شاگردان حضرت بود. او دقیق ترین علوم تجربی، فیزیک، ریاضی، شیمی، نجوم و ... را از محضر امام صادق (ع) فرا گرفت و در قالب کتاب درآورد که امروزه آن آثار در کتابخانه های اروپا موجود است.

دکتر محمد دشتی با بیان اینکه دوره امام ششم شیعیان قلمرو جهان اسلام با مجموعه متنوعی از افکار و اندیشه های دینی و فلسفی مواجه بود به خبرنگار مهر گفت: امام جعفر صادق (ع) طی 34 سال دوره امامت خود با دو حکومت هم shy& دوره شدند. 18 سال از این دوره یعنی از سال 114 تا 132 هجری مصادف با اواخر حکومت امویان و 16 سال آن یعنی از سال 132 تا 148 هجری همزمان با حکومت عباسیان بود. در این دوره مواد فرهنگی بسیاری از میراث اسلامی برجای مانده بود و از همین رو صاحبان فکر و اندیشه با خاستگاه های مختلف فرهنگی و اجتماعی پدید آمده بودند و همین موضوع باعث ایجاد تفاوت های بسیار در تفهیم مفاهیم اسلامی می شد. از سوی دیگر سیره نبوی با جعل و کتمان احادیث نبوی و با تحریف های فراوان مواجه بود و به هر حال خلأ ناشی از کنار زدن اهل بیت عصمت و طهارت، مسائل جدیدی بوجود آورده بود.

وی درباره مسائل جدیدی که در آن دوره مطرح بود، افزود: موضوعات کلامی و فلسفی در دوره امام صادق (ع) بسیار باب بود در حالی که در دوره پیامبر (ص) موضوعاتی از این دست اصلاً مطرح نبود. از جمله پرسش های مربوط به ذات خداوند متعال و عالم هستی و عالم وجود، رابطه میان خالق و مخلوق، روش رشد و تکامل انسان، راه های تکامل انسان یا حقیقت وجود انسان از نظر جسم و روح یا آفرینش انسان در عالم ذر، ماهیت اراده انسان و بحث جبر و اختیار، اینکه انسان از نظر رفتاری تحت جبر الهی است یا به طور کلی انسان آزاد و رهاست، افکار دینی شامل ادیان الهی و غیر الهی و شبه فلسفی، روش تربیت نفس، عرفان و تصوف تا مسائل سیاسی. به این ترتیب در آن دوره قلمرو مباحث این چنینی بسیار وسیع بود.

وی تصریح کرد: در چنین فضایی امام صادق (ع) به عنوان میراث دار سنت نبوی با تبیین دیدگاه خاص الهی و راستین خود درصدد رفع ابهامات برآمد. ایشان با تربیت شاگردانی در زمینه کلام، فلسفه، علوم قرآن و حدیث و تفسیر و حتی دروس فیزیک و شیمی یک دانشگاه را پایه گذاری کردند. در آن دانشگاه رشته های مختلفی تدریس می شد و در هر رشته متخصصینی وجود داشت، امثال ابان بن تغلب، حشام بن سالم، مومن طاق، زاره بن اعیم، حشام بن حکم از شاگردان طراز اول امام (ع) بودند که به عنوان متخصص پرورش پیدا کردند. نه تنها امام صادق (ع) که شاگردان ایشان نیز با محوریت قرار دادن قرآن و حدیث در برخورد با مسائل روشنگری می کردند و ابهامات را از بین می بردند، البته در زمینه علوم فیزیک و شیمی متکی بر قرآن و حدیث نبودند، اما به هر حال امام صادق (ع) در زمینه این علوم امثال جابرین حیان را پرورش داده بودند و این شاگرد طراز اول آثار بسیار متنوعی به جا گذاشت که غربی ها به دلیل در اختیار داشتن این میراث آشنایی بیشتری با علوم آن زمان دارند.

عضو هیئت علمی موسسه امام خمینی (ره) درباره نقش شاگردان امام صادق (ع) در رفع شبهات آن دوره گفت: دانشگاه اهل بیت (ع) توسط باقر العلوم تأسیس و توسط امام صادق (ع) و با تربیت بیش از 4000 دانشجو گسترش پیدا کرد. با اینکه شاگردان طراز اول امام صادق (ع) محدود بودند اما همین تعداد انگشت شمار هزاران حدیث را نشر داده و عامل موثری برای نشر معارف اسلامی و رفع بسیاری از شبهات آن دوره شدند.

وي افزود: مهمترين اثري كه در آن دوره به نشر درآمد كتابی بود كه شاگردان امام محمد باقر (ع) و امام صادق (ع) به عنوان كتب 400 گانه روایي شیعیان جمع آوري کرده بودند. این كتاب مبناي اصلي براي تهیه سایر مجامع شیعی از جمله كتاب كافي از كليني، من لایحظر الفقيه از شیخ صدوق، تهذیب و الاستبصار از شیخ طوسي بود. از شاگردان ویژه امام (ع) "حشام بن حكیم" بود كه 29 اثر از سخنان گوهریار امام صادق (ع) در زمینه مباحث كلامي، فلسفي و حكمي را به تحریر درآورد. از دیگر شاگردان امام صادق (ع)، "جابر بن حیان" از اهالي خراسان بود. او دقیقshy&؛ او دقیقshy&؛ ترین علوم تجربی، فیزیك، ریاضی، شیمی، نجوم و ... را از محضر امام صادق (ع) کسب کرد و در قالب كتاب درآورد و امروزه آن آثار در كتابخانهshy&؛ های اروپا موجود است و ما دسترسی کمتری به آن داریم.

دشتي خاطر نشان کرد: كتاب "مغز متفكر جهان شیعه امام جعفر صادق (ع)" از جمله كتاب های ارزشمند آن دوره است كه توسط مركز مطالعات اسلامي استراسبورگ از شهرهای فرانسه منتشر شده است. از جمله سرفصلshy&؛ های این كتاب، &#171؛تئوري نور از منظر جعفر صادقraquo&؛؛ یا &#171؛زمان از منظر جعفر صادقraquo&؛؛ را ميshy&؛؛ توان نام برد. دانشمندان فرانسوی متعجب ماندهshy&؛؛ اند كه 1300 سال قبل چطور فردی چنین اطلاعات جامعی در مباحث مختلف علمي داشته و آن را به شاگرد خود انتقال داده است. آنان از امام جعفر صادق (ع) به عنوان مغز متفكر جهان شیعه و استاد جابر بن حیان تجلیل ميshy&؛؛ کنند.